

ASB

■ ARCHITEKTURA
■ STAVEBNICTVÍ
■ BYZNYS

11 – 12/2009 VI. ROČNÍK
CENA 79 Kč

WWW.ASB-PORTAL.CZ

BYDLENÍ NAD TUNELEM

RITUÁL LÁZNĚ V KILLARNEY

HOTEL Z TOVÁRNÝ NA LED

UMANUTÝ MARTIN RAJNIŠ

KOPÍRUJTE STUDIO KONCERN

JAGA

Napodobování povoleno

Foto: Filip Šlapal

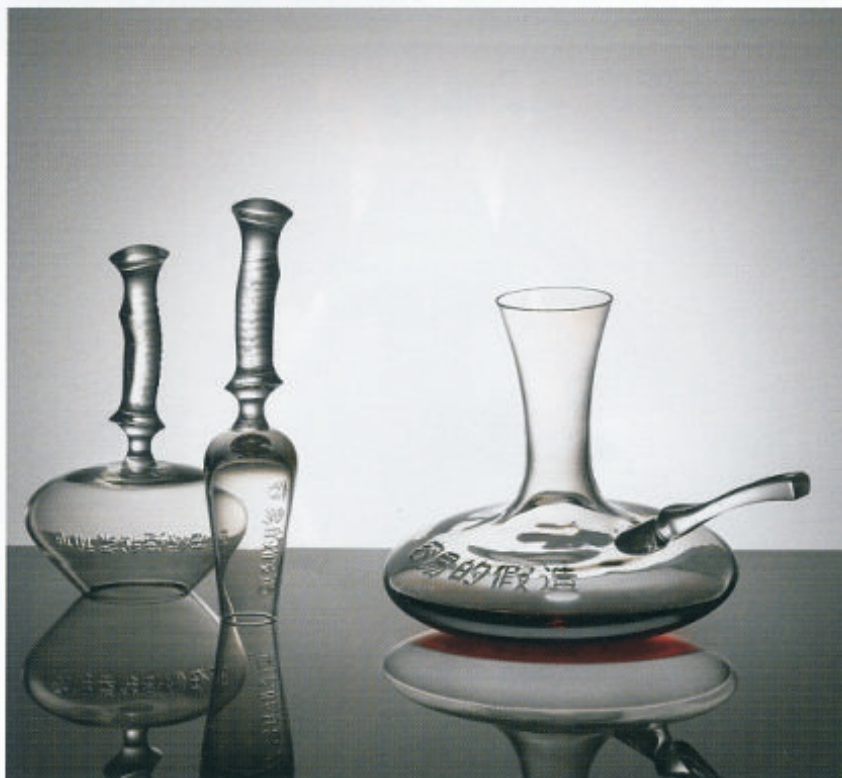
Studio Koncern: Určeno ke kopírování

V rozhovoru s Jiřím Příbylem, který společně s Martinem Imrichem tvoří jádro Studia Koncern, jsme hovořili o konceptuálním designu, hrdosti, plagiátorství, bilancování na hraně kontroverzních témat a nesmrtelnosti.

Během letošního festivalu Designblok patřil váš projekt k těm, které nejvíc oslovily publikum. Možná proto, že byl spíše než komerční prezentací uměleckou výstavou vaší konceptuální tvorby. Co na něm podle vás české publikum tak zaujalo?

Na podzimní přehlídce designu jsme představili náš zatím poslední projekt Fake It Easy, kterým reagujeme na běžnou praxi padělání a kopírování designu. Byl jsem překvapený, že české publikum ten projekt pochopilo rychle a dobře. Zřejmě je s tímto fenoménem dostatečně obeznámeno. Určitě je to dáno i konceptuálním obsahem našeho projektu. My jsme studio, které dělá produktový design, vyráběný ve velkých sériích, ale snažíme se udělat jeden nebo dva projekty ročně, které mají umělecký náboj. Ty nám poskytují jistou tvůrčí svobodu. Většinou pak takové produkty končí v soukromých sbírkách v zahraničí nebo v muzeích, z čehož jsme sami často překvapeni.

Jak vás projekt Fake It Easy, tedy Padělej snadno, připravený původně pro slavný milánský veletrh, napadl? Před třemi roky jsme přijeli na veletrh do

Funkčně posunutě originály

Foto: Filip Šlapal

Kolekce skleněných váz a sklenic inspirované domácím násilím nazvaná Domestic Violence – Golden Edition

Foto: Filip Šlapal

Kolína nad Rýnem a našli tam tři firmy, které napodobovaly naše produkty. To nám vlastně udělalo strašnou radost (smích). Dnes má spousta firem a návrhářů z kopírování průmyslových vzorů hrůzu a vynakládá energii na marný boj proti plagiátorství. Uvědomili jsme si, že ve své podstatě kultura celé západní civilizace vychází právě z principů imitace. Je složená ze znaků, ornamentů, tvarů i vynálezů jiných kultur. Používáme papír, porcelán, hedvábní vynalezené v Číně, píšeme arabské číslice. Ten fenomén je zkrátka všudy-přítomný.

Není někdy příliš tenká hranice mezi neetickým kopírováním, falšováním a na druhé straně inspirací či rozvíjením nějakého nápadu?

Inspirovat se je samozřejmě možné, ale v určitých mezích. Ti, co falšují, mají vypnutou „aplikaci“ hrdost, touha po něčem novém, etika. My jsme tyto aplikace vypnuli také a tento projekt je přímo určený ke kopírování. Když nás někdo okopíruje, dá nám vědět a případně pošle vzorky, vystavíme mu certifikát kvality.

Napodobovat mistry

Čínští výrobci prý plagiátorství nechápou jako něco neetického, ale považují jej spíše za schopnost vytvořit stejně krásný design mnohem levněji. Je skutečně velká míra kopírování značek dána zcela odlišnou kulturou? To je postavené na konfucianství, filosofii prosazující kopírování vzorů mistrů spíše než úsilí o nalezení originálních, nových řešení. V Číně je také problematické respektování duševního vlastnictví. Člověk je tam součástí společnosti, oddaný autoritám, in-

dividualita je na rozdíl od naší západní kultury potlačena. Zajímavé je také to, že číňtina ani nezná adekvátní termín k pojmu jednotlivec či individualita. Snaží se napodobit design, aby byl jejich produkt stejně dobrý. Například v Koreji jsem viděl auta, která vypadala jako mercedesy, i když trochu zdeformované – s jinými proporcemi a určité prvky už esteticky nefungovaly.

Neporozumění původnímu designu je u kopírování často charakteristické. Počítá s tím váš projekt?

My jsme přejali i tento princip. Prezentovali jsme produkty funkčně posunutě už v první generaci. To znamená, že jsou zmutované s věcmi, se kterými nesouvisí. Lidé, kteří vytvářejí napodobeniny, tak často nerozumějí přesně všem detailům. Tím pádem se například na imitovaných hodinkách, které mimochodem sbírám, ztrácí význam některých ručiček.

Myslíte si, že je třeba chránit si vlastní design?

Potřeba to je, také to děláme. Ale už jsme si tuto otázku položili a zjistili, že autorská práva u nás existují teprve od konce 19. století. Předtím byli autoři chráněni tím, že potenciální plagiátoři nevěděli, jak určitou věc udělat, v různých částech světa nebyly dostupné všechny technologie, což dnes jsou. Nebo se zkrátka přišlo na vlastní způsob, jak něco vyrobit. To mě vede k myšlence, že autorská práva možná někdy skončí, že se to posune někam jinam, jako je tomu v případě hudebního průmyslu. Projektem Fake it Easy jsme se oprostili od této západní neurozy.

Například švédská IKEA viditelně přebírá tvary, které navrhli někteří známí designéři a trochu je modifikuje.

Ano, IKEA kopíruje ve velkém. Její produkty z dálky připomínají tvorbu Jaspera Mor-

Kontroverzní prezentace konceptuálních projektů

Foto: Filip Šlapal

Luxusní ručně vyráběná kolekce skla s rytými technickými údaji Engineering Collection vznikla ve spolupráci se sklárnou Růckl Crystal.

Foto: Filip Šlapal

risona nebo Arne Jacobsena. Tvary jsou jednodušší, přijatelné pro širokou veřejnost. Bylo by zajímavé projít si obchody této firmy s partou erudovaných lidí a analyzovat, odkud který vizuální gen převzala.

Otisk problémů doby

Kromě analyzování fenoménu plagiátorství se v dalších vašich projektech dotýkáte kontroverzních témat, jako je tomu v případě kolekce skla nazvané Domestic Violence – Golden Edition, kterou jste představili vloni na milánském veletrhu. Chtěli jste provokovat, upozornit na určitý problém nebo jen využít „náhodně“ vzniklou estetiku a kontrast mezi precizním zpracováním skla a tím rozbitým, porušeným?

Á propos, před dvěma měsíci jsme kolekci Domáčího násilí posílali jednomu sběrateli do Ruska. To je právě ten zvláštní osud

našich konceptuálních projektů. Projekt tvoří soubor skla s precizně promyšleným designem. Místa, kde jsou sklenice, karafa či mísa jakoby nalomená, rozbitá, jsou v této Golden Edition pozlacená. Fungují jako dekor a spoustu lidí to provokuje. Součástí projektu je i kontroverzní fotografická performance. Inspirovaly nás články o domácím násilí v novinách a záměrně jsme udělali projekt, v němž tento problém nijak nehodnotíme, otvíráme ho bez komentáře.

Jaké byly reakce diváků?

Většinou negativní a často emocionálně vypjaté. Nejvíce poté, co vyšel náš rozhovor pro izraelské noviny Haaretz. Téma je sice kontroverzní, ale my jsme na něj jen znovu upozornili. Bylo nám často vytýkáno, že nezaujímáme jednoznačný postoj, že zůstáváme ambivalentní. Chtěli jsme však jen určitý mediální fakt a osobní tragédii otisknout do produktu. Protože doba se vždy otiskne do věcí, které z ní pocházejí.

Chtěli jste tedy provokovat?

Svým způsobem ano. Ale chtěli jsme se především dotknout určité politické hrany. Politické téma je vlastně obsaženo i v novém projektu Fake It Easy.

V rámci dalšího projektu Future Crystal jste zakopali exkluzivní produkty ze skla na tisíc let pod zem. Je v tomto aktu přes všechny cynismus jistá touha po nesmrtelnosti?

Jistě, touha po nesmrtelnosti se v tom určitě odráží. Chtěli jsme udělat něco monumentálního, zakotvit se v čase. Dělal jsem výrobek, který je k použití až za tisíc let – je určený pouze k zakopání a dědění. K tomuto projektu se pravděpodobně ještě vrátíme.

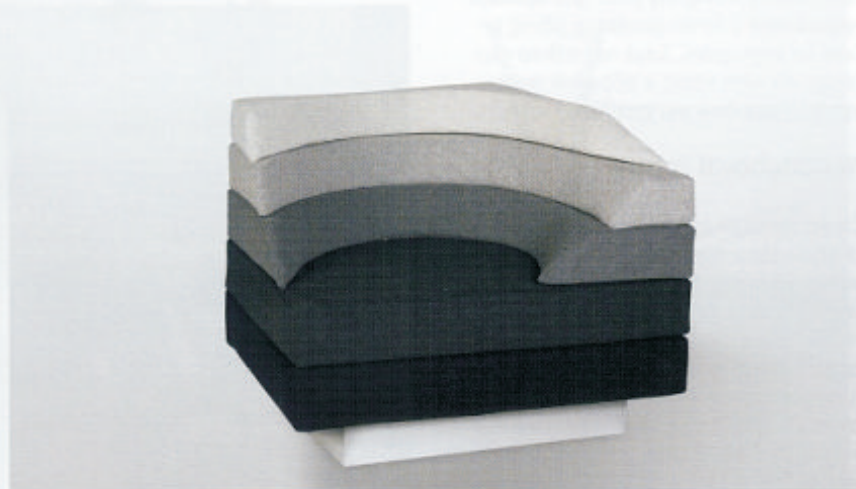
Komerční design

Jak se podobné koncepty odrážejí ve vašem designu komerčním?

Myslím si, že trochu méně. Snažíme se,

Dětská autosedačka Solution X, vloni oceněná Red Dot Award
Foto: Cybex

Křeslo s motivem vrstevnic ze série Mě vlast

Foto:UP Závody

Design shotu a líčkové z lisovaného skla na Becherovku převrací zavedený zvyk dekorovat sklenici zvončím.

Foto: Filip Šlapal

aby všechny věci měly hlavu a patu a určitý vnitřní náboj, což souvislost s konceptem má. Koncept je integrální součástí našeho ateliéru. Například u skleniček, které jsme navrhovali pro Becherovku, jsme otočili dekor, který je většinou zvenku, dovnitř. Technologicky to bylo možné a akceptovatelné zadavatelem.

Setkáváte se s tím, že navrhnete něco, co je problematické vyrobit?

To je součástí profesionality. Máme dostatek zkušeností s různými technologiemi a známe možnosti klientů. Víme ale, na co narážíte. S klientem se často dohodneme na odvážnějších návrzích, ale někdy může být těžké vyhrát válku s technologií. Tuto mikroskopickou lokální válku nám pomáhá vyhrát technické vzdělání, které předcházelo našemu studiu průmyslového designu. Specifikujeme si předem míru odvážnosti v konkrétním projektu a pak díky osobnímu nasazení můžeme prosadit i smělejší řešení.

Práce pro sklárnu Rückl Crystal je další důležitou kapitolou v práci vašeho studia. Co vás jako absolventy ateliéru průmyslového designu na technické univerzitě v Brně přitahuje na sklu?

Ke sklu jsme se dostali po škole. Ve studiu jsme s ním měli první zkušenost, když jsme navrhli akvárium ve tvaru televizoru, které mělo zvětšovací sklo na místě monitoru. Ale necítím se jako sklář, je mi jedno, s jakým materiálem pracuji. Ale sklo je především vizuálně krásné a je spojené s historií a tradiční kulturou.

Proto spolupracujete se sklárnou s dlouholetou tradicí?

Sklárna Rückl Crystal je jedna z mála, která v rukou rodiny Rücklových stále

pokračuje ve své třísetleté tradici. Ve dvacátých letech minulého století vyráběla jednoduché i odvážné, složité a velice pracné výrobky a ve spolupráci s Ludvíkou Smrčkovou i konceptuální. Těmto předmětům náročným na výrobu a špičkovou kvalitu se věnují i dnes. Pana Rückla mám moc rád a spolupráce s ním nás těší. Vyráběli pro nás produkty pro projekt Future Crystal, Domestic Violence, sklenice pro soubor Engineering Collection.

Vedle konceptuálního designu pracujete také na ryze funkčních zakázkách, navrhli jste například autosedačky letos podruhé oceněné Red Dot Award. Jak jste se k jejich navrhování dostali?

Ke spolupráci s hongkongskou firmou Cybex, která distribuuje produkty dnes už do celého světa, jsme se dostali před šesti lety. Jeden z majitelů nás přímo oslovil s výzvou, abychom se pustili do něčeho nového a navrhli bezpečnostní dětské autosedačky. Návrh produktu takového charakteru je však týmová práce, jeho vývoj je odlišný pro různý trh a je velmi drahý.

Co na nich ocenila porota v Essenu?

Jsou především kompaktní, uživatelsky srozumitelné a jednoduché. Dobře se prodávají, a to v různých barvách a technických modifikacích. A protože jsme byli už jednou oceněni, odborníci z poroty si začali naši tvorby více všimnout.

Nenarazili jste také na její kopie?

Jistě, to bylo v tom Kolíně nad Rýnem. Jedna z kopií byla celkem povedená. Nejlepší by bylo zavést systém certifikovaných kopií, ať už je v tom konečně pořádek (smích).

Při pohledu na vaši tvorbu mě na závěr napadá otázka: Lze stanovit nějakou hranici mezi designem a uměním?

Tim jsem se zabýval v diplomové práci. Zajímalo mne, jestli opět nastane syntéza mezi uměním a designem, jako tomu bylo ještě v secesi. Položil jsem tuto otázku aktivním umělcům i teoretikům a všichni to odmítli. Každopádně se design a umění prolíná: designéři navrhují produkty, které jsou spíše uměním, a umělci se stavějí do role designérů.

Kateřina Kotalová

Studio Koncern se zabývá designem průmyslových výrobků pro mezinárodní společnosti i české výrobce. Má široký záběr od nábytkářského a automobilového průmyslu přes osvětlovací tělesa, reklamní předměty, textilní výrobky až po sklářský design. Konceptuální přístup, se kterým studio realizuje volné komerční projekty, se promítá i do práce na komerčních projektech.

Koncern Studio: Designed to Be Copied

During this year's design festival - Designblok, the Fake It Easy project was among those which addressed the public most. Maybe it was due to the fact that it was more of an artistic exhibition than commercial presentation. An interview with Jiří Přibyl, one of its creators, focuses on the conceptual design, pride, plagiarism and peering over the very edge of controversial topics as well as immortality.